

Bombretorik

Söndagens ledande artikel i Svenska Dagbladet diskuterar vätebomben, som i skräckromantikens anda betecknas som Jupiters blix. Avslutningsorden lyder: "En enhetlig världsoption måste söka förmå diktatorerna att tillsammans med demokratierna under effektiv kontroll dela ansvaret att handha Jupiters blix. Det faktum att förbudet mot giftgaser ej överträdades under andra världskriget är ett prejudikat som kan inge viss förtröstan."

Då dessa rader i det följande analyseras är det inte därför att de skulle innebära något slags rekord i tanklös fraseologi. Tyvärr, de är representativa för det mesta som skrivs och sägs i Sverige kring de nya vapnen. Innan vi går in på dem bör det framhållas att själva utgångspunkten, nämligen att de nya vapnen är fruktansvärda och efter all sannolikhet i varje storkrig avgörande, visar en nyvunnen och i och för sig glädjande realistisk insikt. Tidningar, politiker och militärer som under årtal påstått att man inte visste tillräckligt om atomvapnen för att ta hänsyn till dem, att dessa vapen blott var av sekundär betydelse, att den svenska armén kunde klara saken genom att uppträda i mera spridda formationer, att den svenska flottan var ett värn mot anfall osv. — metoderna att få in huvudet i busken har varit otaliga — har äntligen fått klart för sig att ett helt nytt militärt och politiskt läge uppstått genom uppfinningarna under och efter det andra världskriget. Detta är glädjande, därigenom ges en bas för vettig diskussion. Man får hoppas att de krigsöverstar som i press och på möten oavbrutet talat om för oss hur litet värde bomberna har i jämförelse med det svenska infanteriet tystnar och förblir tysta. Men det är inte glädjande att den så sent förvärvade insikten så allmänt resulterar i en flykt till floskeln. På denna punkt är de citerade raderna typiska och därför värda en granskning.

Det talas om att "en enhetlig världsoption" skulle betvinga diktatorerna och förmå dem till vissa åtgärder. Kan någon människa som inte under skrivarbete avsäger sig bruket

av sitt förnuft verkligen tro på detta? Låt oss förutsätta att en enhetlig opinion finns i demokratierna. Hur skulle denna opinion genom att spridas till tyrannierna bli "en enhetlig världsoption"? Vet man inte att åsiktsbildningen i Ryssland och dess satellitstater, i det kommunistiska Kina, behärskas av den byråkrati som sitter vid makten? Tror man att järnridån liksom Jerikos murar skall förintas genom de demokratiska politikernas och pressmännens dundranden utanför? Nej, det kan man inte gärna tro. Likaväl kan man vänta sig att själva tyrannierna krossas genom demokraternas fördömanden; likaväl borde man ha tänkt sig att Hitler genom ord kunde förmås att avstå från makt, våld och erövring.

Vad skall nu denna otänkbara "världsoption" tvinga diktatorerna till? Jo, till "att tillsammans med demokratierna under effektiv kontroll dela ansvaret att handha Jupiters blix". Den otypliga formuleringen måste väl rimligen tolkas så att bomberna skulle handhas av diktaturer och demokratier i samarbete. Vi skulle alltså få ett världsoption som skulle dels kontrollera de enskilda staterna i fråga om utnyttjandet av atomenergi, dels ha rätt att använda bomber mot de felande — ja, kanske är inte detta meningen, kanske har skribenten inte tänkt ut någon mening alls, men vill man se den citerade

satsen som ett reflekterat påstående, kan den inte tolkas på annat sätt. Att ett världsoption av dylik art behövs om krig skall göras omöjligt är självfallet. Men problemet är ju just att vi inte har några som helst utsikter att få till stånd ett sådant organ. Antingen skulle i ett sådant organ makten delas mellan demokratier och diktaturer; kort sagt, Ryssland finge vetorätt som nu i FN, och därmed är organet satt ur funktion. Eller också bestämmer den demokratiska majoriteten: alla blir tvungna att på dess bud inskrida med atombomber och på annat sätt mot den som inte följer kontrollreglerna och hotar freden. En sådan ordning skulle i praktiken innebära att Ryssland på förhand förklarade sig godta beslut om aktioner även mot Ryssland. Tror någon att Ryssland gör det? Vill ens våra neutralister rekommendera att Sverige underkastar sig ett sådant världsoption?

Erinran att giftgaser inte användes under andra världskriget är det mest anspråkslösa blomstret i denna buket av illusionism. Flera orsaker sägs ha varit bestämmande på den punkten: att giftgaser lätt kan drabba de egna trupperna, att andra värre stridsmedel fanns att tillgå, att giftgaserna under första världskriget småningom visat sig ineffektiva. Men man vill väl över huvud inte på allvar antyda att man kan göra något slags slutledning från giftgaser till vätebomber; en så monumental slapphet i resonnementet bör inte ens en kritiker förutsätta. Att ett folk vars frihet eller rättare existens hotas skulle avstå från bruket av det ojämförligt starkaste av alla vapen — en sådan illusion bör man dock inte föra till torgs.